

تقدیر معیشت با نگاه الهی در کلام امام باقر(ع)

درست است که وقتی خطای یک مسئول در فضای اختلاس‌ها و رانت‌خواری‌ها مورد توجه جامعه قرار می‌گیرد، بسیاری از مردم در گام نهادن در مسیر درست معاش سست می‌شوند،

درست است که وقتی خطای یک مسئول در فضای اختلاس‌ها و رانت‌خواری‌ها مورد توجه جامعه قرار می‌گیرد، بسیاری از مردم در گام نهادن در مسیر درست معاش سست می‌شوند، ولی باور به فرمایشی از امام باقر(ع) می‌تواند این مسیر غلط را برای ما تصحیح کند و ما را از آلوده شدن به فضایی، که بسیاری در حال عادی‌سازی آن هستند، برهاند.

به گزارش ایکننا، گذران معاش و مسائل اقتصادی خانواده‌ها در این روزهایی که کوتاهی‌های برخی مسئولان در کنار تحریم‌ها عرصه را بر مردم تنگ کرده است، حساسیت‌ها و نگرانی‌های زیادی را به وجود آورده است. بسیاری از افراد نگران تهیه ابتدایی‌ترین نیازهای اولیه خود هستند و این نگرانی حقیقتاً نگرانی بجایی است. در این رابطه دو فضای بحث وجود دارد یکی آن که مسئولان در این زمینه باید تلاش‌های مثبتی داشته باشند که این کوتاه‌نویسته اخلاقی - تربیتی ضمن قبول این واقعیت بسیار مهم، امکان پرداختن به آن را ندارد، اما در فضای دوم که مردم تکلیف خود را بدانند و نوعی رفتار را برگزینند که هم دنیای آنها را تأمین کند و هم آخرت آنها را، حرف‌های زیادی می‌توان زد که اگر پای مکتب درس امام باقر(ع) بنشینیم می‌توانیم مسیرهای امیدبخشی را بیابیم و از آن بهره ببریم.

درست است که وقتی خطای یک مسئول در فضای اختلاس‌ها و رانت‌خواری‌ها مورد توجه جامعه قرار می‌گیرد، بسیاری از مردم در گام نهادن در مسیر درست معاش، سست می‌شوند، ولی باور به این کلام امام باقر(ع) که می‌فرماید: «لَيْسَ مِنْ تَفْسٍ إِلَّا وَ قَدْ قَرَضَ اللَّهُ لَهَا رِزْقَهَا حَلَالًا يَأْتِيهَا فِي عَافِيَةٍ وَ عُرْضَ لَهَا بِالْحَرَامِ مِنْ وَجْهِ آخَرَ قَانَ هِيَ تَنَاولَتْ مِنَ الْحَرَامِ شَيْئًا قَاصِئًا يَهِيَ مِنَ الْحَلَالِ الَّذِي قَرَضَ اللَّهُ لَهَا وَ عِنْدَ اللَّهِ سِوَاهُمَا فَضْلٌ كَبِيرٌ» [۱] خداوند برای هر کسی روزی حلالی مقرر داشته که به سلامت به او خواهد رسید. از طرف دیگر روزی حرام نیز در دسترس او قرار داده است که اگر انسان روزی خود را از آن حرام به دست آورد، خداوند در عوض، روزی حلالی را که برای او مقدر کرده است، از او باز خواهد داشت و غیر از این دو روزی (حلال و حرام)، روزی‌های فراوان دیگری نیز نزد خداوند هست». می‌تواند این مسیر غلط را برای ما تصحیح نماید و ما را از آلوده شدن به فضایی که بسیاری در حال عادی‌سازی آن هستند برهاند.

این حدیث گران سنگ چند نکته زیبا را به ما گوشزد می‌نماید؛ اول اینکه روزی حلال تضمین شده است و اگر انسان در مسیر درست قرار بگیرد به او خواهد رسید، طبیعتاً مسیر درستش این است که انسان اهل تلاش باشد و در انجام کار و حرفه اش به سمت حرام نغلتد. دوم اینکه بداند مال حرام در دسترس است و به عنوان یک ابتلا و امتحان الهی برای بندگان قرار داده شده است. سوم اینکه مال حرام وقتی وارد زندگی انسان بشود، روزی حلال را خدا از سر سفره او برخواهد داشت و او به این مال حلال دست پیدا نخواهد کرد.

چهارم اینکه قسم سوم از مال وجود دارد که حلال است، ولی به دست آمدنش از طریق معروف و مشخصی که مال حلال مصطلح به دست می‌آید، نیست؛ چرا که برای به دست آوردن مال حلال مصطلح، نیاز به تلاش وجود دارد، اما در این قسم از مال حلال، تلاش خاصی مطرح نیست، بلکه رزقی است که خدا به سبب شرایطی برای گره‌گشایی از وضع معیشتی فرد از طریقی که او شاید فکرش را هم نمی‌کرده به او می‌رساند. برخی از زمینه‌هایی که باعث به دست آمدن این قسم سوم از رزق حلال در زندگی می‌شوند را خود امام باقر(ع) در کلام شریف شان ذکر کرده اند که توجه به آنها رونقی اساسی به زندگی می‌دهد و برکات زیادی را برای فرد و خانواده اش ایجاد می‌نماید:

۱. امام باقر(ع) می‌فرماید: «عَلَيْكَ بِالِدَعَاءِ لِأَخْوَانِكَ يَظْهَرُ الْعَيْبُ قَائِمَةً يَهِيلُ الرَّزْقُ» [۲] پشت سر برادران (دینی) خود دعا کن، که این کار روزی را به طرف تو سرازیر می‌کند. در این حدیث شریف یکی از راه‌های افزایش روزی، دعا کردن برای مؤمنین بیان شده است چرا که دعا کردن برای دیگران خصوصاً در زمانی که انسان خود گرفتاری‌هایی دارد یک رفتار کریمانه است که از نگاه الهی مخفی نخواهد ماند.

۲. در حدیث دیگری از امام باقر(ع) توجه به انجام اعمال بد و در سمت مقابل انجام اعمال نیک، یکی از مهم‌ترین عوامل قبض و بسط روزی معرفی شده است آنجا که بیان می‌فرماید: «إِنَّ الْعَبْدَ لَيُذِيبُ الدَّنْبَ قِيْرُوى عَنهُ الرَّزْقُ» [۳] بنده گناه می‌کند و به سبب آن، روزی از او گرفته می‌شود.»

۳. داشتن نیت خوب و دید مثبت یکی از دیگر عواملی است که از نگاه امام باقر(ع) موجب افزایش رزق و روزی می شود؛ ایشان در این باره می فرمایند: «مَنْ حَسُنَتْ يَبْتُهُ زَيْدٌ فِي رِزْقِهِ؛ [۴] هر که خوش نیت باشد ، روزی اش افزایش می یابد.» کسی که نسبت به خدا با دلی آرام متوکل باشد و همچنین نسبت به بندگان او با حسن نیت رفتار نماید، گشایش هایی در زندگیش اتفاق خواهد افتاد چرا که هم خداوند امور او را وکالت کرده است و هم بندگان او به سبب همین حسن نیت از کمک کردن به او دریغی نخواهند داشت.

۴. صله رحم و دیدار با آشنایان برکات دنیوی و اُخروی زیادی دارد که یکی از این برکات، زیاد شدن روزی است؛ در این باره امام باقر(ع) می فرمایند: «صِلَةُ الْأَرْحَامِ تُزَكِّي الْأَعْمَالَ وَ تُنْمِي الْأَمْوَالَ؛ [۵] صله ارحام اعمال را پاک می کند و اموال را فزونی می دهد.»

با بررسی های بیشتر می توان به موارد زیادی از این قبیل دست پیدا کرد، اما به عنوان سخن پایانی و جمع بندی این کوتاه نوشته، باید گفت که اکثر اعمالی که موجبات گشایش در رزق را ایجاد می نمایند، اعمالی هستند که یک وجه کریمانه در آن نهفته است، چیزی از جنس بخشش، بزرگواری و اموری از این قبیل خصوصاً در مواجهه های اجتماعی، آن زمانی که انسان با افراد خاصی در ارتباط است.

نویسنده: مصطفی راهی

۱. بحار الانوار، محمد باقر مجلسی، ج ۵، ص ۱۴۷، انتشارات دار احیاء التراث العربی، بیروت.
۲. وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی، ج ۷، ص ۱۰۸، انتشارات موسسه آل البیت، (علیهم السلام) لاحیاء التراث، قم، ۱۴۱۶.
۳. الکافی، محمد بن یعقوب کلینی، ج ۲، ص ۲۷۰، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷.
۴. بحار الانوار، محمد باقر مجلسی، ج ۷۵، ص ۱۷۳، انتشارات دار احیاء التراث العربی، بیروت.
۵. الکافی، محمد بن یعقوب کلینی، ج ۲، ص ۱۵۰، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷.